

„Frunză verde de mălai
Cine merge sus la rai?
Merge Dan, șoiman de plai,
C-a ucis el mulți dușmani
Un vizir și patru hani.” (Fragment de cântic popular)

Bătrânul Dan trăiește ca șoimul singuratic
În peșteră de stâncă, pe-un munte păduratic,
Privind cu veselie cum soarele răsare,
Privind cu jale lungă cum soarele apune...

Bătrânul Dan ascultă grăind doi vechi stejari:
„O! frate, zice unul, un vânt în mez de noapte
Adusu-mi-au din vale lung valet, triste șoapte! ...
E sabie-n țară! au năvălit tătarii!
Și-acum în bălți de sânge își joacă armăsarii!”

„Așa! răspunde altul, colo în depărtare
Zărit-am asta noapte pe cer lumină mare!
Ard satele române! ard holdele-n câmpii!
Ard codrii! ... sub robie cad fete și copii,”

Bătrânul Dan aude, suspină și nu crede!
Dar iată că pe ceruri din patru părți el vede
Trecând un stol de vulturi urmați de uli grămadă,
Atrași în orizonturi de-a morții rece pradă.

Bătrânul Dan desprinde un palos vechi din cui,
și palosul lucește voios în mâna lui .

"Pe inimă si paloș rugina nu s-au pus.
O! Doamne, Doamne sfinte, mai dă-mi zile de trai
Pân' ce-oi stivi toți lupii, toți șerpii de pe plai!"

Așa apare-n șesuri mărețul om de munte,
Călcând cu pași giganți pe urme mai mărunte!
Nu știu de el copacii tineri, crescuți pe maluri,
Dar râul îl cunoaște și scade-a sale valuri.

Om aspru care doarme culcat pe-un buzdugan,
Ursan, pletos ca zimbrul, cu pieptul gros și lat,
Cu brațul de bărbat, cu pumnul apăsător,
E scurt la grai, năprasnic, la chip întunecos.

„Ne calc păgânii, frate, și țara-i la peire!
De pe munte venit-am să te ieu.”
„Dar să mergem!” adaugă Ursan ...
Apoi un corn apucă și buciumă în vânt.

El zice: „Fulgo! Prinde-mi pe murgul cel țintat;
Moș Dan și eu la Nistru ne ducem pe luptat!”
„Dar eu, întreabă Fulga, eu să nu-mi-ncerc puterea?”
„Tu să rămâi aici ca să-mi păzești averea.”

Ei zbor tăcuți sub ochii steluțelor trezite
În orizontul negru ce-i soarbe și-i înghite.
S-afund mereu în taina nopții; dar gândul lor
De mult e cu tătarii în luptă de omor.

Și iată-i pe o culme nocturnii călători,
Lucind sub cerul palid în mantie de zori!
Ei lasă jos pe coastă să pască armăsarii
Și stau privind în vale cum fac pârjol tătarii.

Prin fum se zăresc umbre fuginde, rătăcite,
Copii mărunți, și mame, și fete despletite,
Și cai scăpați în fugă, și câini, și boi în turme,
Goniți de tătarimea ce calcă pe-a lor urme.

Ici, colo, se văd cete în luptă încleștate,
Mișcări de brațe goale în aer ridicate,
Luciri de arme crunte pătate roș de sânge
Pe care-o rază vie din soare se resfrânge .

„Acolo să dăm proașcă, sub ochiul cel de sus,
Tu despre faptul zilei, și eu despre apus,
Și cale să deschidem prin aprigul dușman...
La lucru, acum, fărtate! la lucru, măi Ursan!”

Ursan' năval s'aruncă în neagra tătarime,
Croind o pârte largă prin deasa ei mulțime.
Sub mână-i buzduganul, unealtă de peire
Ca un balaur face în giuru-i o rotire,

Ca dânsul, Dan bătrânul, erou întinerit,
Tot vine după paloș spre mândrul răsărit.
El intră și se-ndeașă în gloata tremurândă
Ca junghiul cel de moarte în inima plăpândă.

Ș-ajung ei față-n față prin aprigă furtună,
Și armele lor ude cruciș le împreună.

“Noroc ție, Ursane!”

“Și ție, tot noroc!”

Dar n-au sfârșit cuvântul Ursan și cade-n loc,
Străpuns de o săgeată ce-i intră-n pept adânc.
El scapă buzduganul, se pleacă pe oblânc
Și greu se prăbușește c-un gemet de pe cal.

Tătarii ca zăvozii pe dânsul dau năval'!
" în lături litfe! strigă la ei viteazul Dan,
Punându-se de pază la capul lui Ursan.

Și Dan, lovit în coaste, șoptește cu oftare:
"Ursane, pentru tine de-acum nu e scăpare!"
Zicând, el cade-aproape, se sprijină-ntr-o mână
și palosul lui ține în loc ceata păgână.

Dar iată din pustii un alb vârtej că vine
Și trece prin urdie ca printr-un lan de grâu.
E Fulga, ce apare ca o fantasmă albă
Și grabnic pe-al ei tată răpește din grămadă.

„Alah!” răcnesc tătarii cătând cu groază-n urmă ...
Dar ce văd ei deodată, căci glasul lor se curmă?
Ei văd curgând pe dealuri arcașii din Orhei
Ce vin cu-o falcă-n ceruri, aprinși ca niște zmei!

În față cu românul nu-i milă, nu-i iertare,
Nici chiar în sân de mamă nu poate-avea scăpare.
O știu de mult tătarii, o știu de la bătrâni
Și fug, nevrând s-asculțe de șefi, de-ai lor stăpâni.

iar hanu-și smulge barba, își rupe șalul verde
Privind ordia-ntreagă în clipă cum se pierde.
Sub ochii lui în lacrimi, pe câmpul cel de lupte
Apar grămezi de leșuri, grămezi de arme rupte.

Ghirai au trecut Nistrul înot pe calul său,
Luând pe Dan rănitul ca pradă și trofeu.

El merge de se-nchide in cortu-i, umilit,
Precum un lup din codri ce-au fost de câini gonit
Trei zile, trei nopți hanul nu gustă-n suflet pace
Intins ca un cadavru gios pe covor el zace .

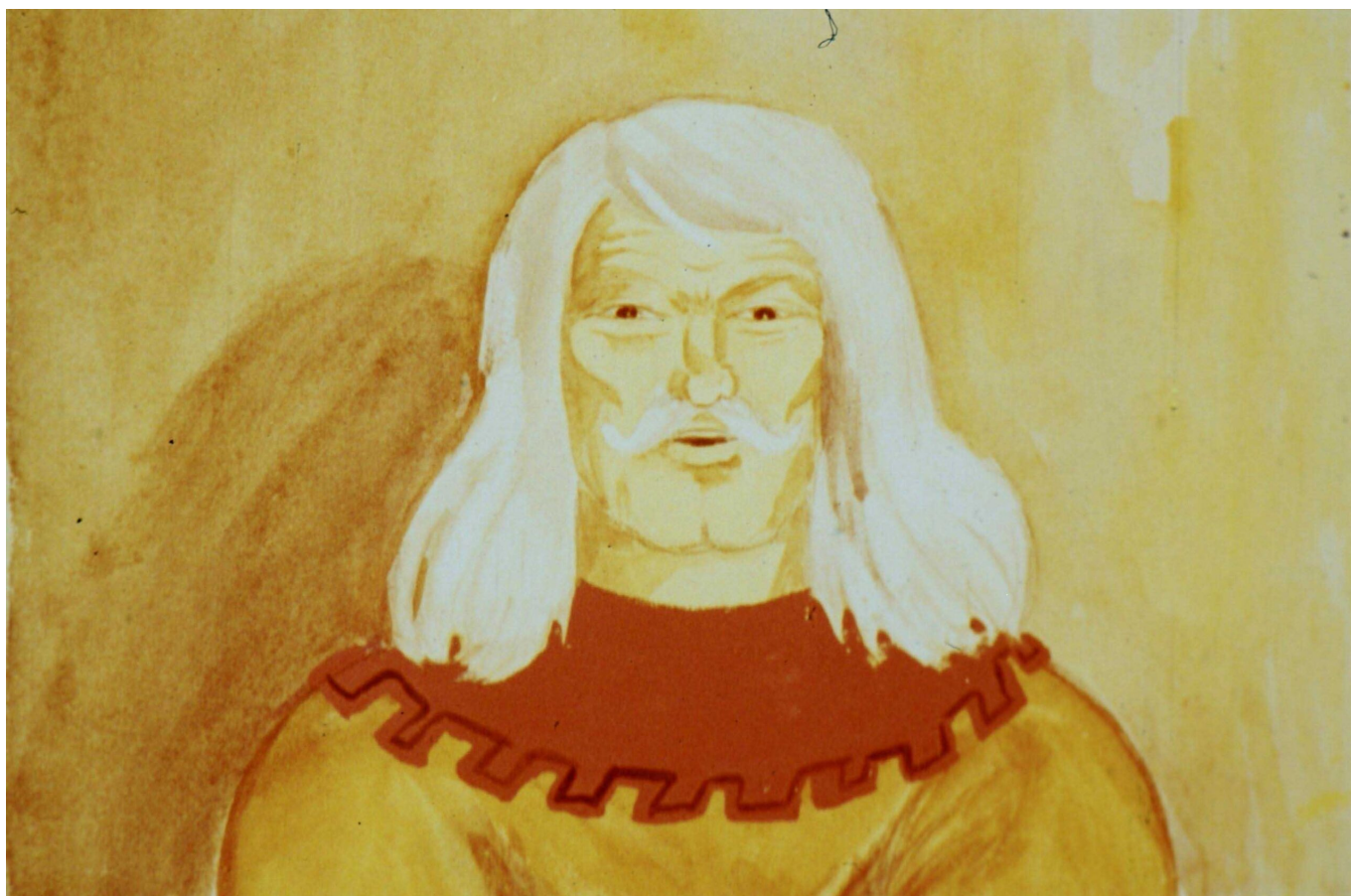
Dar când revine, palid, din lunga-i disperare,
în ochii lui trec fulgeri de cruntă răzbunare.
El strigă să-i aducă sub cort pe Dan bătrânul.
DEȘI CUPRINS DE LANȚURI, MAREȚ ÎNTRĂ ROMÂNUL!

„Ghiaur!” zice tătarul cu inima haină,
Ce simte firul ierbii când coasa e vecină?
„Ea pleacă fruntea-n pace, răspunde căpitanul,
Căci are să renască mai fragedă la anul!”

Și, îmblânzindu-și glasul: „O! Dan, om înțelept!
Te știu de mult pe tine, cunosc al tău renume
Și vreau, cu daruri multe, pe tine-a te ierta
De vrei tu să te lepezi acum de legea ta!”

„Ceahlăul sub furtună nu scade moșunoi!
Eu, Dan, sub vântul soartei să scad pagân, nu voi.
Deci nu-mi convine viața mișelnic câștigată,
Nici pata făr'delegei în fruntea mea săpată.”

„Nu-mi trebuie-a ta milă, nu vreau a tale daruri.
dar dacă ai tu cuget și-ți pasă de-al meu dor,
Ghirai, mă lasă, lasă în ora morții grele
Să mai sărut o dată pământul țării mele!”

Uimit, Ghirai se scoală, cu mâna lui disface
Unealta de robie sub care leul zace,
Cumpiltul lanț ce-l leagă cu strânse noduri sute,
Și zice grabnic: „Tată, ia calul meu și du-te!”
Bătrânul Dan ferice se duce.

Și Nistrul trece.
Și inima lui crește, și ochii-i plini de jale
Cu drag privesc prin lacrimi podoaba țării sale:
Și pentru totdeauna sărută ca pe-o moaște
Pământul ce tresare și care-l recunoaște...

Apoi el se întoarce la hanul, intră-n cort,
Suspină, șovăiește și, palid, cade mort!

iar hanul, lung privindu-l, rostește cu durere:
„O, Dan viteaz, ferice ca tine care pere,
Având o viață verde în timpul tinereții
Și albă ca zăpada în iarna bătrâneții...”

Fîrșit, Reeditare 1985

" alt="Text despre Bătrânul Dan care trăiește izolat, contemplând natura." />
Bătrânul Dan trăiește ca șoimul singuratic
În peșteră de stâncă, pe-un munte păduratic,
Privind cu veselie cum soarele răsare,
Privind cu jale lungă cum soarele apune...

Bătrânul Dan ascultă grăind doi vechi stejari:
„O! frate, zice unul, un vânt în mez de noapte
Adusu-mi-au din vale lung valet, triste șoapte! ...
E sabie-n țară! au năvălit tătarii!
Și-acum în bălți de sânge își joacă armăsarii!”

„Așa! răspunde altul, colo în depărtare
Zărit-am asta noapte pe cer lumină mare!
Ard satele române! ard holdele-n câmpii!
Ard codrii! ... sub robie cad fete și copii,”

Bătrânul Dan aude, suspină și nu crede!
Dar iată că pe ceruri din patru părți el vede
Trecând un stol de vulturi urmați de uli grămadă,
Atrași în orizonturi de-a morții rece pradă.

Bătrânul Dan desprinde un palos vechi din cui,
și palosul lucește voios în mâna lui .

"Pe inimă si paloș rugina nu s-au pus.
O! Doamne, Doamne sfinte, mai dă-mi zile de trai
Pân' ce-oi stivi toți lupii, toți șerpii de pe plai!"

Așa apare-n șesuri mărețul om de munte,
Călcând cu pași giganți pe urme mai mărunte!
Nu știu de el copacii tineri, crescuți pe maluri,
Dar râul îl cunoaște și scade-a sale valuri.

Om aspru care doarme culcat pe-un buzdugan,
Ursan, pletos ca zimbrul, cu pieptul gros și lat,
Cu brațul de bărbat, cu pumnul apăsător,
E scurt la grai, năprasnic, la chip întunecos.

„Ne calc păgânii, frate, și țara-i la peire!
De pe munte venit-am să te ieu.”
„Dar să mergem!” adaugă Ursan ...
Apoi un corn apucă și buciumă în vânt.

El zice: „Fulgo! Prinde-mi pe murgul cel țintat;
Moș Dan și eu la Nistru ne ducem pe luptat!”
„Dar eu, întreabă Fulga, eu să nu-mi-ncerc puterea?”
„Tu să rămâi aici ca să-mi păzești averea.”

Ei zbor tăcuți sub ochii steluțelor trezite
În orizontul negru ce-i soarbe și-i înghite.
S-afund mereu în taina nopții; dar gândul lor
De mult e cu tătarii în luptă de omor.

Și iată-i pe o culme nocturnii călători,
Lucind sub cerul palid în mantie de zori!
Ei lasă jos pe coastă să pască armăsarii
Și stau privind în vale cum fac pârjol tătarii.

Prin fum se zăresc umbre fuginde, rătăcite,
Copii mărunți, și mame, și fete despletite,
Și cai scăpați în fugă, și câini, și boi în turme,
Goniți de tătarimea ce calcă pe-a lor urme.

Ici, colo, se văd cete în luptă încleștate,
Mișcări de brațe goale în aer ridicate,
Luciri de arme crunte pătate roș de sânge
Pe care-o rază vie din soare se resfrânge .

„Acolo să dăm proașcă, sub ochiul cel de sus,
Tu despre faptul zilei, și eu despre apus,
Și cale să deschidem prin aprigul dușman...
La lucru, acum, fărtate! la lucru, măi Ursan!”

Ursan' năval s'aruncă în neagra tătarime,
Croind o pârte largă prin deasa ei mulțime.
Sub mână-i buzduganul, unealtă de peire
Ca un balaur face în giuru-i o rotire,

Ca dânsul, Dan bătrânul, erou întinerit,
Tot vine după paloș spre mândrul răsărit.
El intră și se-ndeașă în gloata tremurândă
Ca junghiul cel de moarte în inima plăpândă.

Ș-ajung ei față-n față prin aprigă furtună,
Și armele lor ude cruciș le împreună.

“Noroc ție, Ursane!”

“Și ție, tot noroc!”

Dar n-au sfârșit cuvântul Ursan și cade-n loc,
Străpuns de o săgeată ce-i intră-n pept adânc.
El scapă buzduganul, se pleacă pe oblânc
Și greu se prăbușește c-un gemet de pe cal.

Tătarii ca zăvozii pe dânsul dau năval'!
" în lături litfe! strigă la ei viteazul Dan,
Punându-se de pază la capul lui Ursan.

Și Dan, lovit în coaste, șoptește cu oftare:
"Ursane, pentru tine de-acum nu e scăpare!"
Zicând, el cade-aproape, se sprijină-ntr-o mână
și palosul lui ține în loc ceata păgână.

Dar iată din pustii un alb vârtej că vine
Și trece prin urdie ca printr-un lan de grâu.
E Fulga, ce apare ca o fantasmă albă
Și grabnic pe-al ei tată răpește din grămadă.

„Alah!” răcnesc tătarii cătând cu groază-n urmă ...
Dar ce văd ei deodată, căci glasul lor se curmă?
Ei văd curgând pe dealuri arcașii din Orhei
Ce vin cu-o falcă-n ceruri, aprinși ca niște zmei!

În față cu românul nu-i milă, nu-i iertare,
Nici chiar în sân de mamă nu poate-avea scăpare.
O știu de mult tătarii, o știu de la bătrâni
Și fug, nevrând s-asculțe de șefi, de-ai lor stăpâni.

iar hanu-și smulge barba, își rupe șalul verde
Privind ordia-ntreagă în clipă cum se pierde.
Sub ochii lui în lacrimi, pe câmpul cel de lupte
Apar grămezi de leșuri, grămezi de arme rupte.

Ghirai au trecut Nistrul înot pe calul său,
Luând pe Dan rănitul ca pradă și trofeu.

El merge de se-nchide in cortu-i, umilit,
Precum un lup din codri ce-au fost de câini gonit
Trei zile, trei nopți hanul nu gustă-n suflet pace
Intins ca un cadavru gios pe covor el zace .

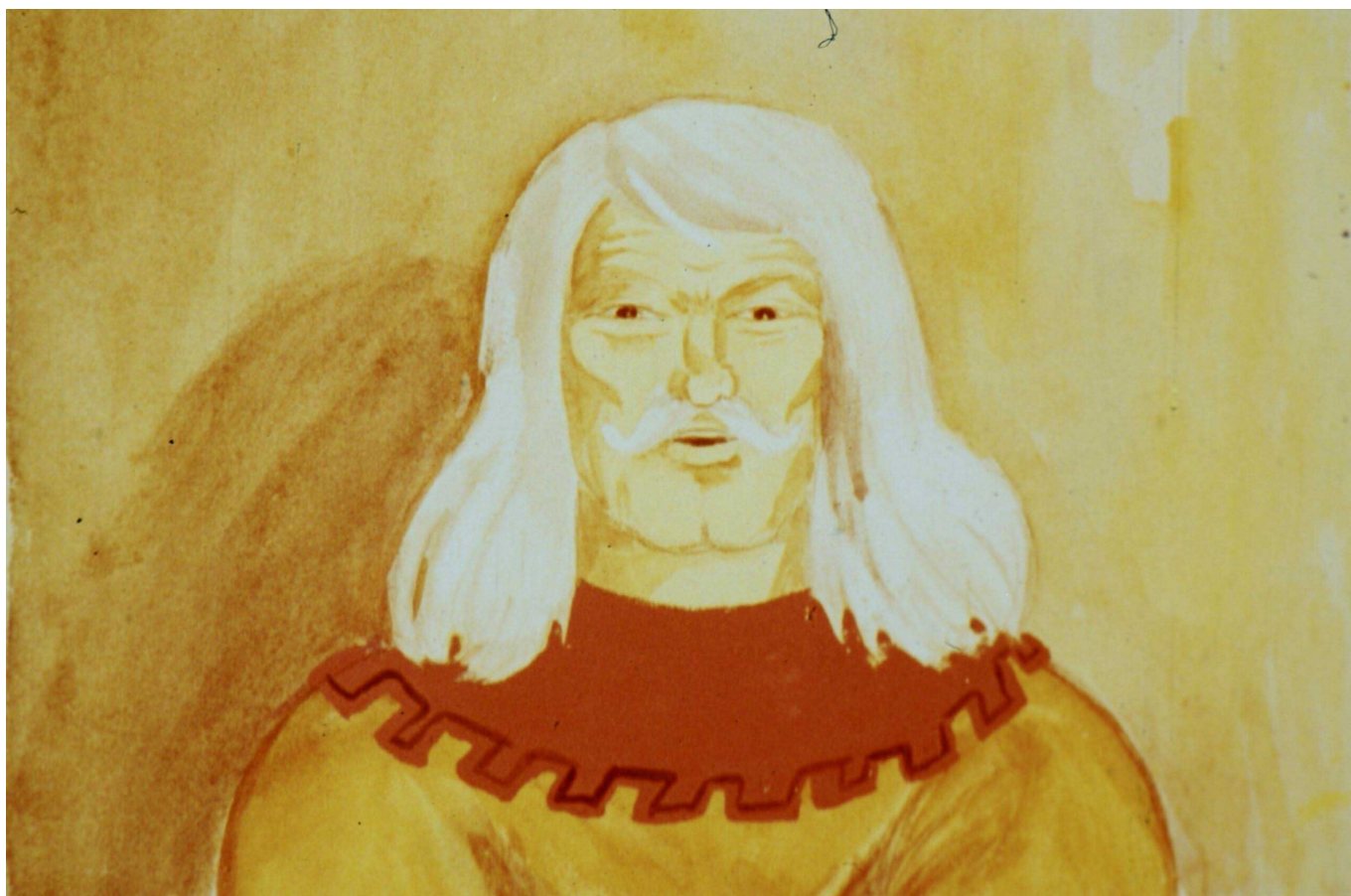
Dar când revine, palid, din lunga-i disperare,
în ochii lui trec fulgeri de cruntă răzbunare.
El strigă să-i aducă sub cort pe Dan bătrânul.
DEȘI CUPRINS DE LANȚURI, MAREȚ ÎNTRĂ ROMÂNUL!

„Ghiaur!” zice tătarul cu inima haină,
Ce simte firul ierbii când coasa e vecină?
„Ea pleacă fruntea-n pace, răspunde căpitanul,
Căci are să renască mai fragedă la anul!”

Și, îmblânzindu-și glasul: „O! Dan, om înțelept!
Te știu de mult pe tine, cunosc al tău renume
Și vreau, cu daruri multe, pe tine-a te ierta
De vrei tu să te lepezi acum de legea ta!”

„Ceahlăul sub furtună nu scade moșunoi!
Eu, Dan, sub vântul soartei să scad pagân, nu voi.
Deci nu-mi convine viața mișelnic câștigată,
Nici pata făr'delegei în fruntea mea săpată.”

„Nu-mi trebuie-a ta milă, nu vreau a tale daruri.
dar dacă ai tu cuget și-ți pasă de-al meu dor,
Ghirai, mă lasă, lasă în ora morții grele
Să mai sărut o dată pământul țării mele!”

Uimit, Ghirai se scoală, cu mâna lui disface
Unealta de robie sub care leul zace,
Cumpiltul lanț ce-l leagă cu strânse noduri sute,
Și zice grabnic: „Tată, ia calul meu și du-te!”
Bătrânul Dan ferice se duce.

Și Nistrul trece.
Și inima lui crește, și ochii-i plini de jale
Cu drag privesc prin lacrimi podoaba țării sale:
Și pentru totdeauna sărută ca pe-o moaște
Pământul ce tresare și care-l recunoaște...

Apoi el se întoarce la hanul, intră-n cort,
Suspină, șovăiește și, palid, cade mort!
iar hanul, lung privindu-l, rostește cu durere:
„O, Dan viteaz, ferice ca tine care pere,
Având o viață verde în timpul tinereții
Și albă ca zăpada în iarna bătrâneții...”

Fîrșit, Reeditare 1985